

ע"פ 416/12 - סרגיי שיצינין נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 416/12

לפני: כבוד השופט ס' ג'ובראן
כבוד השופט י' דנציגר
כבוד השופט נ' הנדל

המערער: סרגיי שיצינין

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו מיום 5.12.2011 בתפ"ח 10-04-20308 שניתן על-ידי כבוד השופטים: ש' דותן, ש' שוחט, ד"ר ד' אבניאלי

בשם המערער: עו"ד יאיר גולן; עו"ד נחשון שוחט

בשם המשיבה: עו"ד חיים שוייצר

פסק דין

השופט נ' הנדל:

1. מונח לפנינו ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו (תפ"ח 10-04-20308, כב' השופטים ש' דותן, ש' שוחט וד"ר ד' אבניאלי), בגדרו הושת על המערער, בין היתר, עונש של עשרים שנות מאסר בפועל. זאת בגין הרשעתו, על פי הודאתו במסגרת הסדר טיעון, בעבירת הריגה לפי סעיף 298 לחוק ביחד עם סעיף 29 לחוק, עבירת שוד בנסיבות מחמירות לפי סעיף 402(ב) לחוק וקשירת קשר לביצוע פשע (שוד) לפי סעיף 499(א)(1) עמוד 1

לחוק ביחד עם סעיף 402(ב) לחוק - כולם לפי חוק העונשין, התשל"ז-1977.

ההסדר כלל את תיקון כתב האישום, המרת עבירת הרצח בעבירת הריגה, וקביעת טווח ענישה הכולל רכיב מאסר בפועל הנע בין חמש עשרה לעשרים שנות מאסר.

רקע

2. ואלו עובדות כתב האישום המתוקן, בהן הודה המערער: שלושה אנשים קשרו קשר במטרה לשדוד את בית העסק אלפא - כנפי זהב ומימון בע"מ (להלן: בית העסק), אשר שוכן בתל אביב, ושימש אותם ימים להעברת כספים במזומן. לשם כך תכננו את השוד לפרטיו. בהמשך הצטרפו לקשר המערער - אדם חסון במיוחד בעל מיומנות בקרב מגע, שאף היה אלוף הארץ בהאבקות - ואדם נוסף בשם אנדריי, שטרם אותר. לפי חלוקת התפקידים, לה הסכימו חמשת המעורבים, המערער ואנדריי יהיו המבצעים (להלן: המבצעים), בעוד יתר השלושה יהיו אמונים בעיקר על עבודת ההכנה טרום האירוע ותצפית במהלכו (להלן: המתכננים). סוכם כי השוד יבוצע באלימות כנגד מנהל הכספים של בית העסק, אריה גזית (להלן: המנוח). עוד סוכם כי המבצעים יכו את המנוח כך שלא יוכל לקרוא לעזרה ולהפעיל את האזעקה במקום, ויחלצו ממנו בכח מידע בדבר מיקום הכספות והמפתחות להן. לסיום, נקבע שיצטיידו באזיקונים, באמצעותם יכפתו את המנוח לאחר שיותקף, ושבנוסף לכסף ייטלו גם את מחשב מצלמות האבטחה של בית העסק. השוד בוצע כמתוכנן. אנדריי תקף את המנוח באלימות ובכוח, המבצעים חנקו את המנוח באמצעות כבל מחשב וכבלו את ידיו מאחורי גופו. כתוצאה מהמעשים, נחבל המנוח חבלות חמורות בראשו. המבצעים שדדו כ-\$239,000, גנבו את מחשב מצלמות האבטחה ועזבו את המקום, בעוד המנוח הושאר מתבוסס בדמו, שכוב כבול על הרצפה. בתום 11 ימים בבית החולים, נפטר המנוח כתוצאה מהחבלות החמורות שנגרמו בראשו.

המעורבים הואשמו תחילה ברצח המנוח, אולם במהרה עניינו של המערער הופרד ונדון בפני מותב אחר על פי הסדר הטיעון שהוצג לעיל. בית המשפט המחוזי התבסס בגזר דינו על פסיקה מקבילה כגון ע"פ 972/05 אברמוב נ' מדינת ישראל (22.3.2007), במסגרתו בית המשפט העליון פסק כי נקודת המוצא הראויה לעונש בגין עבירת הריגה היא הרף העליון שקבע המחוקק, וממנה ניתן לסטות רק בקיומם של נימוקים לקולא המצדיקים זאת. על אף שנקבע כי קיימות נסיבות מקלות לזכותו של המערער - העובדה שייצג את מדינת ישראל בתחרויות ספורט, נישואיו הטריים והחרטה אותה הביע - לנוכח האלימות והאכזריות שהפגין המערער כלפי המנוח, ובהתחשב בהרשעותיו הקודמות, לרבות בעבירות אלימות, ובדברי האלמנה שהוצגו לפניהם, בית המשפט המחוזי גזר את עונשו של המערער ברף העליון והשית עליו עשרים שנות מאסר בפועל.

כעבור כשנה ממתן גזר הדין בעניינו של המערער, ולאחר הליכי גישור וחתימה על הסדרי טיעון, ניתנו גזרי הדין בעניינם של המתכננים (תפ"ח 45654-03-11 ותפ"ח 20298-04-10 (כב' השופט ח' כבוב)). על השלושה נגזרו בין היתר עונשי מאסר לתקופות של 11 שנים, 7 שנים ו-5 שנים, בהתאם לרמת מעורבותם באירוע, כאשר השניים האחרונים הורשעו בעבירת סיוע להריגה בעוד הראשון הורשע בהריגה. להשלמת התמונה יצוין כי ערעור זה נשמע לפנינו באותו המועד בו נשמעו ערעוריהם של שניים מהמתכננים בתיק האחר, אשר נידונו ל-11 ול-7 שנות מאסר. בימים האחרונים ערעוריהם לעניין העונש נדחו (ע"פ 9424/12 וע"פ 9425/12).

מכאן הערעור בתיק זה.

טענות הצדדים

3. באי כוח המערער מעלים שתי טענות כנגד חומרת העונש. הראשונה, וזו טענתם המרכזית, הפער בין העונש שנגזר על המערער לבין העונשים שנגזרו על המתכננים אינו מתיישב עם עקרון אחידות הענישה, בייחוד בשל העובדה כי בעוד שלושת המעורבים האחרים הגו את התכנית, המערער היה אך "החייל הזוטר". השניה, בנסיבות העניין לא היה מקום לגזור על המערער את העונש המירבי עליו הוסכם בהסדר הטיעון, אלא להתחשב בשיקולים לקולא שהועלו, ובפרט תאונת הדרכים שעבר, טרם ביצוע העבירה, אשר בעקבותיה עורער מצבו הנפשי ונגדעה קריירת הספורט המשגשגת שלו. נסיבות אלו גרמו, לטענת הסנגורים, לפגיעה בשיקול דעתו של המערער, והפכו אותו ל"טרף קל" עבור מתכנני העבירה - שהיו חבריו.

מנגד, באי כוח המשיבה סומך ידיו על פסיקת בית המשפט המחוזי ונימוקיו כפי שהובאו לעיל. בנוסף, הסביר כי המדינה הסכימה לענישה כה מקלה עם המתכננים בשל קשיים ראייתיים משמעותיים שנפלו בעניינם, בעוד בעניינו של המערער היו ראיות מוצקות, לרבות תיעודו במצלמות אבטחה.

דיון והכרעה

4. אף אם יש הגיון מסוים בטענתם המרכזית של הסנגורים, לפיה המקרה שלפנינו מעלה סימני שאלה ביחס לעקרון אחידות הענישה, לא מצאתי לנכון להתערב בעונש שנגזר על המערער בשים לב לטעמים הבאים.

ראשית, כפי שנימק זאת באי כוח המשיבה, בין המערער לבין המתכננים קיים פער ניכר באשר לעצמת הראיות שכנגדם. הקשיים הראייתיים בהם נתקלה המשיבה בעניינם של המתכננים הם שהובילו להסדרי הטיעון המקלים עימם, ולא הפחתה מחומרת מעשיהם. אכן, בנסיבות רגילות נראה שהיה מקום לגזור עליהם עונש חמור יותר, אולם לא ניתן להתעלם משיקולים מעשיים כגון אלו, אשר אין בכוחם להצדיק הקלה בעונשו של המערער, נגדו קיימות ראיות מוצקות. באופן מפורט יותר, בעוד שהקושי הראייתי בעניינם של המתכננים הערים קשיים אשר בהעדר הסדר טיעון יכלו להשפיע על הרשעתם, המערער בתיק זה צולם במצלמות אבטחה.

שנית, למרות הצגתו של המערער כ"חייל זוטר" על ידי סנגוריו, חומרת מעשיו מדברים בעד עצמם, והם מעוררים שאט נפש וסלידה עמוקה. לא ניתן להמעיט מחלקו, שכן בנוסף להשתתפותו בשלבי תכנון העבירה, אף אם הצטרף אליה לאחר גיבושה העקרוני, הוא היה הגורם הפיזי אשר ביצע את המעשה, תוך ניצול כוחו הרב ונסיגונו העשיר במיומנויות לחימה, אל מול אדם מבוגר בעל נכות. בשנים האחרונות נאמר רבות על ידי בית משפט זה אודות חומרתה של עבירת השוד האלים, בפרט כשהתקיפה מופנית כלפי אנשים מבוגרים נעדרי יכולת להגן על עצמם (ראו לעניין זה בע"פ 1864/11 דוידוב נ' מדינת ישראל (7.11.2012) ובאסמכתאות המובאות שם). במקרה דנא המערער וחבריו תכננו מבעוד מועד לתקוף באלימות קשה אדם חסר ישע, ובאמצעות הפגיעה בו להשיג את מבוקשם. זאת ועוד, המערער, ולא המתכננים, הוא אשר חנק את המנוח, והשאירו להתבוסס בדמו לאחר התקיפה ולאחר שנכח בתוצאותיה הקשות. על כן קשה, אם בכלל, לקבל את עמדת באי כוח המערער, לפיה מדובר אך בשותף "זוטר" לקשר

שמתוכו יצאה העבירה.

שלישית, כאמור בד בבד עם הגשת הערעור על ידי המערער, הוגשו ערעורים לבית משפט זה גם על ידי שניים מהמתכננים. השניים הלינו על כך שנגזרו עליהם העונשים המירביים בטווח הענישה עליו הוסכם בין הצדדים, תוך חריגה לחומרה מהמתווה אותו הציעה המשיבה לעניין פערי הענישה בין שלושת המתכננים. ערעורם של השניים בפני בית משפט זה נדחה כאמור אף הוא, ועונשי השניים נותרו ברף העליון אותו הציעה המשיבה. אף אם הפער בין עונשו של המערער שלפני לבין המתכננים הוא רב, בתי המשפט גזרו למעשה את הרף המירבי שהציעה המשיבה על שלושה מבין ארבעת המורשעים. יש בכך להפחית מהפגיעה בעקרון אחדות הענישה.

גם אם היה מקום לצפות לפער קטן יותר בין העונש שהוטל על המערער שלפנינו לבין עונשם של המתכננים, אין די בהשוואת השורה התחתונה, אלא יש לבחון את הסיבה לכך. הפער בעצמת הראיות הינו שיקול לגיטימי המבחין בין המערער לבין המתכננים. לכן יש מקום לגזור על המערער את העונש ההולם, מבלי להעניק משקל, ודאי לא משקל יתר, לנאשמים שמצבם הראיתי שונה.

5. דין טענתם השנייה של באי כוח המערער - לפיה לא היה מקום להשית עליו את העונש המירבי עליו סוכם בהסדר הטיעון - להידחות. כידוע, ערכאת הערעור תתערב בחומרת העונש שהוטל על ידי הערכאה הדינית רק כאשר ניכרת סטייה של ממש ממדיניות הענישה הראויה (ראו למשל: ע"פ 407/12 ניסימוב נ' מדינת ישראל (24.1.2013); ע"מ 9097/05 מדינת ישראל נ' ורשילובסקי (3.7.2006); ע"פ 3091/09 טרייגר נ' מדינת ישראל, בפסקה 11 (29.1.2009)). קל וחומר מקום בו הסכימו הצדדים על טווח ענישה במסגרת הסדר טיעון, והעונש שנגזר מצוי בתוך הטווח המוסכם (ע"פ 9426/12 פלוני נ' מדינת ישראל (16.7.2013)).

יתרה מזאת, על המערער אמנם הוטל הרף המירבי עליו הסכימו הצדדים, אך אין מדובר בעונש המקסימלי האפשרי בנסיבות העניין בהתחשב בעבירות השונות בהן הורשע המערער, לרבות עבירת השוד. עצם הסכמת המשיבה לרף עליון זה טומנת בחובה התחשבות במערער, כפי שכתב השופט ש' שוחט:

"הפכתי והפכתי אם בכל זאת יש מקום להקל על הנאשם ולא לגזור עליו את הרף העליון של הענישה לה עתר ב"כ המאשימה. יתכן שהיה מקום לעשות זאת, אילו היה מורשע הנאשם בעבירה זו בלבד, ולו מן הטעמים אותו פירט ב"כ המאשימה כחלק מהגנתו על הסדר הטיעון. דא עקא שהנאשם, שלו הרשעות קודמות, לרבות בעבירות אלימות, הורשע בשתי עבירות נוספות - שוד בנסיבות מחמירות לפי סעיף 420(ב) לחוק וקשירת קשר לביצוע פשע (שוד) לפי סעיף 499(א)(1) לחוק ביחד עם סעיף 402(ב) לחוק, שבנסיבות רגילות היה ראוי לגזור בגין עונשים שהיו מצטברים לעונש בגין עבירת ההריגה. העובדה שהמאשימה הסכימה לתחום את רף הענישה העליון, מבחינתה, לכדי 20 שנה, בגין כל העבירות בהן הורשע, יש בה משום הקלה משמעותית ביותר מבחינת הנאשם ואינני מוצא כי יש מקום להקל עליו מעבר לכך" (עמ' 9).

עיון בפסיקה, ובפרט ביחס לשוד אלים המופנה נגד החלש (ראו עניין דוידוב, לעיל), מעלה כי בהתחשב באלימות הקשה שנגקטה על ידי המערער ובתוצאה הקטלנית של מות המנוח, העונש שנגזר על המערער מצוי בטווח הענישה הראוי. הרהרתי שמא יש מקום להקל בעונשו של המערער, וזאת בגין נסיבותיו האישיות - עברו הזוהר ונפילתו הקשה. אולם מנגד, למערער עבר פלילי עשיר, וכן נכון להעניק משקל לקולה של אלמנת המנוח, אשר דיברה לפנינו בדיון. מדובר

באישה כבת 66 כיום, בעלת משפחה למופת, אשר ברגע אחד - בשל בצע כסף וכתוצאה ממעשי המערער - השתנו חייה והתפרקה משפחתה. היא הסבירה שכבר יצאה לגמלאות, כשנה לפני השוד. ועתה, עקב התוצאה הקטלנית, ובהתחשב בפגיעה הכספית במשפחה שהסב לה השוד, נותרה ללא ברירה אלא לשוב למעגל העבודה בגיל 64 על מנת לפרנס את עצמה ואת משפחתה. אכן, הפגיעה הכספית מתגמדת ביחס לפגיעה בחיי אדם, אך שתיהן הינן פגיעות קשות הנגרמו כתוצאה ממעשי ידיו של המערער. המסקנה היא כי אף אם ניתן היה להגיע לתוצאה מקלה במעט, במקרה זה לא נפלה טעות משפטית בהכרעתו של בית המשפט המחוזי.

6. הייתי מציע לחברי לדחות את הערעור.

שופט

השופט ס' ג'ובראן:

אני מסכים.

שופט

השופט י' דנציגר:

אני מסכים.

שופט

לפיכך הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט נ' הנדל.

ניתן היום, י"ד בסיון התשע"ד (12.6.2014).

שופט

שופט

שופט
